

Čečetka zimní (*Carduelis flammea*) na Litomyšlsku (okr. Svitavy)

Redpoll (*Carduelis flammea*) in the Litomyšl area (Svitavy district)

Lubor Ubánek

Čečetka zimní patří k těm ptačím druhům, u kterých můžeme sledovat dlouhodobé rozšiřování hnízdního areálu na území České republiky. Průběh tohoto šíření shrnuli různí autoři, např. HUDEC et al. (1983) a ŠTASTNÝ et al. (1987). Z východních Čech uvádějí nově zjištěná hnízdní v roce 1988 ve Žďárských vrších ELEDER a PŘÍHODA (1989), v r. 1994 ve Vysokém Mýtě a v roce 1995 v Dolní Čermné a v Lanškouně ŠTANCL a HAMPL (1996).

Na Litomyšlsku uvádí první zmínky o pozorování čečetek MUSÍLEK (1940), který zjistil čečetky v některých zimách ve společnosti čížků, konkrétně v zimě roku 1932 v Osickém údolí.

Všechny další údaje o pozorování čečetek až do roku 1991 se týkají zimního výskytu, případně pozorování podzimních protahujících ptáků. V některých letech pak má výskyt čečetek ráz invaze. Tak REJMAN (in REJMAN et al. 1982) uvádí výskyt z okolí Nedošína v zimě 1964/65, na podzim 1977 se zdržovalo hejno čečetek v okolí usazovacích nádrží bývalého cukrovaru v Cerekvici nad Loučnou, 19.3.1985 chytil REJMAN (in verb.) pár čečetek v Litomyšli. V zimě 1985/86 se čečetky zdžovaly v okolí obcí Sebranice a Lubná (J. JÁNA in verb.), téže zimy pak autor zjistil hejna do 200 ex. přímo v Litomyšli a v okolí Tržíku. I v zimách 1986/87, 1988/89, 1998/90 byl na Litomyšlsku zjištěn hojný výskyt čečetek s maximem cca 300 ex. 14. 3. 1987 v Nedošíně.

První hnízdní výskyt v Litomyšli se podařilo doložit v roce 1991. Jeden pár byl odchycen 5. června mezi živými ploty na zahradě domu č. p. 738 v ulici T. G. Masaryka. Na témž místě pak 24. srpna samice s hnízdní nažinou a téhož dne pozorovány i 3 kusy při sběru potravy. Není bez zajímavosti, že téhož roku byla čečetka v době hnízdní zjištěna i u Svitav. M. JANOUŠEK (in lit.) pozoroval v Moravském Lačnově 24. 4. 5 ex. a 25. 5. 3 ex.

Následujícího roku byl v době hnízdní opět zjištěn pár na stejné zahradě a další nejméně 3 páry v parčících mezi ulicemi 9. května a 17. listopadu. V roce 1993 bylo zjištěno v jižní části města Litomyšle mezi ulicemi T. G. Masaryka, 9. května a 17. listopadu již 5 párů čečetek. 3. 6. 1993 byla pozorována samice vyvádějící 2 mlád'ata v živém plotě z ptačího zobu (*Ligustrum vulgare*) na ulici 17. listopadu. V zimě 1993/94 se zde zdržovalo hejno čečetek do 15 kusů. Následujícího roku byl počet hnízdicích čečetek odhadnut na 6 - 7 párů, v parčíku u Fučíkovy ulice bylo 20. 5. 1994 nalezeno hnízdo v zeravu (*Thuja* sp.). V zimě 1994/95 stoupl počet pozorovaných čečetek až na 35 ex. V roce 1994 byla také čečetka zimní poprvé pozorována v Dolním Újezdu, kde J. REIF (in verb.) pozoroval 1 pár čečetek od 28. 5. do 20. 6. a 27. 6. zjistil 3 ex.

Mimo sídlištní zástavbu v jižní části města pronikly čечetky v roce 1995. Zpívající samci byli zjištěni ve staré cihelně u silnice na Osík, v zahradě nemocnice, na Strakovské ulici, ve čtvrti Zaháj a také v Nedošíně. Celkový hnízdní stav tohoto roku je odhadován na 10 až 12 párů. 9. června 1995 byl v parčíku u Fučíkovy ulice pozorován jeden pár právě vyvádějící mladé a další pár, který nosil materiál na hnízdo stavěné opět v zeravu (*Thuja* sp.). To nasvědčuje dvojmu hnízdění. Téhož roku byl v okolí hřbitova v Dolním Újezdu pozorován jeden pár (J. REIF in verb.).

K dalšímu nárůstu počtu hnízdních čечetek došlo v roce 1996. Ve městě a blízkém okolí byli zjištěni zpívající samci a na základě opakovaných pozorování a stanovení hnízdních okrsků byl odhadnut stav populace na 22 až 25 hnízdních párů. Při zimním sčítání bylo zjištěno maximum 75 ex. v Litomyšli, v Dolním Újezdě zimovalo hejno 5 ex. (J. REIF in verb.). V době hnízdění byl zjištěn zpívající samec i v břehových porostech u říčky Desné v Osíku.

Čечetky dávají přednost výsadbě v jižní části města z 50. až 70. let, kde se střídají početné porosty bříz s mnohými druhy jehličnanů - různé druhy borovic (*Pinus* sp.) včetně kleče, různé druhy smrků (*Picea* sp.) a modřínů (*Laryx* sp.), časté jsou též jalovce (*Juniperus* sp.) a množství živých plotů převážně z ptačího zobu (*Ligustrum vulgare*). Poněkud méně jsou osidlovány staré zahrady ve středu města a nejméně okrajové plochy s břehovými porosty olše (*Alnus* sp.) a vrby (*Salix* sp.) v Nedošíně a v Osíku. Hnízdění v koloniích nebylo dosud zaznamenáno. Po vyhnízdění se toulají hejtna čечetek při okrajích města zvláště na hranicích obdělávaných ploch, kde vyhledávají semena plevelů. Přes zimu se združují téměř výhradně v březových hájích a alejích.

Souhrn

V letech 1991 až 1996 vznikla v Litomyšli (kv. 6163) poměrně dobře prosperující populace čечetek zimních. Z původně obsazené sídlištní zeleně v jižní části města se čечetky rozšířily nejen v areálu města Litomyšle, ale i do okolních obcí (Nedošín, Osík, Dolní Újezd). Početnost hnízdní populace i populace zimujících je průběžně sledována.

Summary

In 1991-1996 a relatively well doing population of Redpoll arose there. From the originally occupied town green spots in the southern part of the town the Redpolls have spread not only in the town itself but also outside into surrounding villages (Nedošín, Osík, Dolní Újezd).

Literatura

- ELEDER P., PŘÍHODA J., 1989: Hnízdění hýla rudého (*Carpodacus erythrinus*) a čечetky zimní (*Carduelis flammea*) ve Žďárských vrších. Vlastiv. sb. Vysočiny, odd. věd přír., 9: 219-221.
- HUDEK K., et al., 1983: Fauna ČSSR, Ptáci III/2. Academia, Praha: 1043-1048.
- MUSÍLEK J., 1940: Ptactvo Litomyšlska a přilehlých částí sousedních okresů. Časopis Národního muzea (přír.): 12-57: 131-153.
- REJMAN B., RYBÁŘ P., URBÁNEK L., 1982: Obratlovci (*Vertebrata*) státní přírodní rezervace Nedošínský háj. Práce a studie - přír., Pardubice, 13-14: 155-176.

- ŠTANCL F., HAMPL A., 1996: Hnízdění čечetky zimní (*Carduelis flammea*) na Lanškrounsku (okr. Ústí nad Orlicí). Panurus, 7: 77-78.
- ŠŤASTNÝ K., et al., 1987: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČSSR 1973 - 1977. Academia, Praha: 436-437.

Adresa autora:
prom. biol. Lubor Urbánek,
Masarykova 653,
570 01 Litomyšl